

Секція 1. Філософське осмислення феномену техніки

УДК 531.8

З. Біланик

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя (Україна)

ЦИВІЛІЗАЦІЯ І ТЕХНІКА

Z. Bilanyk

CIVILIZATION AND TECHNOLOGY

Техніка, як сфера людської діяльності, з давніх часів привертає до себе увагу філософів. Сам термін “філософія техніки” був введений Е. Каппом у праці “Основи філософії техніки”. У ХХ ст. проблемами філософського аналізу техніки займалися Ф. Дессаур, О. Шпенглер, К. Ясперс та багато інших. Відомий інженер П. К. Енгельмайер, ще на початку ХХ ст., написав праці “Техніка творчості” й “Філософія техніки”. З 1960-х років філософські дослідження техніки починають набувати статусу самостійної філософської дисципліни.

Оскільки техніка розвивається у всіх сферах людської діяльності і впливає безпосередньо на суспільство, то вона розвивається і в культурі, і в цивілізації. Технологічність цивілізації є настільки очевидною та загально-природною властивістю, що саме по цій прикметі дуже часто її протиставляють культурі. Дослідником техніки, як однієї з ознак цивілізації, був Л. Мемфорд. У своїй праці “Техніка і цивілізація” він підкреслює, що коли прослідкувати те, як виникла машина та її подальший розвиток, то ми зможемо по-іншому побачити і зрозуміти походження нашої сучасної цивілізації, надмеханізованої культури, а отже зрозуміти і майбутнє сучасної людини. Л. Мемфорд прискіпливо розслідує шлях виникнення перших машин та їх розвиток. Аналізуючи походження машин, Л. Мемфорд висловлює цікаву думку, що техніка своїм походженням зобов’язана грі, і саме грі з іграшками, міфу і фантазії, магічному обряду і релігійному механічному запам’ятовуванню.

Отже, техніка виникла для полегшення життя, скорочення щоденних затрат на виконання будь-якої праці, збільшення вільного часу й підвищення комфорту. Зміст техніки в тому, щоб звільнитися від влади природи. Тому сутність техніки полягає у цілеспрямованому маніпулюванні матеріалами і силами для реалізації призначення людини. Але сутність техніки амбівалентна. Вона як допомагає людині, так і навпаки, перетворює її в частину машини. У техніці вміщені не тільки безмежні можливості корисного, але й безмежна небезпека: техніка перетворилася на, так би мовити, монстра, величезну силу, яка підкоряє все і всіх. Ще ніколи людина не мала таких творчих технічних можливостей і ще ніколи вона не мала таких руйнівних засобів. Техніка охоплює все ширше коло простору – від підкорення природи до підкорення усього життя людини. І, як наслідок, людина вже не знає, що робити зі своїм дозвіллям, якщо її вільний час не заповнений технічно організованою діяльністю. Сучасний стан країн характеризується розвитком науки і техніки, появою комп’ютерів, атомної енергетики, генної інженерії, різноманітних нових високих технологій. І, в той же час, все більше відчувається необхідність вирішення глобальних протиріч шляхом гуманізації, повернення до культурних джерел. Отже, техніка може вплинути на людство згубно при переважанні її впливу на людину, тому потрібно повернутися до моральних і культурних законів для нормалізації розподілу впливу на суспільство.

Література

1. Мемфорд Л. Техника и природа человека // Новая технократическая волна на Западе. – М. : Пресс, 1986. – 453 с.
2. Еллюль Ж. Техніка або виклик століття // Сучасна зарубіжна соціальна філософія : хрестоматія. – К.: Либідь, 1996. – 384 с.